

דיקור לחולי סרטן – חלק א'

פרופסור עמוס קדר

רופא בכיר במרכז טל לרפואה אונקולוגית אינטגרטיבית
מרכז רפואי שיבא, תל השומר

מומחה להמטו-אונקולוגיה של ילדים
מומחה לרפואה הוליסטית ואינטגרטיבית (ארה"ב)
מורשה להיפנוזה רפואית (משרד הבריאות)

מאמר ראשון מבין שני מאמרים העוסקים בנושא הדיקור והשפעתו המועילה על חולי סרטן

מה זה דיקור?

דיקור הוא למעשה גירוי של מקומות אנטומיים על העור בעזרת מגוון של טכניקות. השיטה השכיחה ביותר משתמשת במחטים דקות, מתכתיות ומוצקות, המוחדרות לעור ומופעלות באמצעות תנועות ידיים או גירוי חשמלי.

הדיקור מבוסס על האמונה שאנרגיית החיים (צ'י בשפה הסינית) זורמת בגוף ברשת של מסלולים המכונים מרדיאנים. לפי אמונה זו, מחלה נגרמת על ידי חסימת אנרגיית החיים. אפשר לשחרר את אנרגיית החיים החסומה, על ידי גירוי (דקירה, לחץ) בנקודות ספציפיות לאורך המרדיאנים וכך לאפשר לגוף לחזור לתפקוד תקין וריפוי.

כ 48-83% מחולי הסרטן משתמשים ברפואה משלימה, ובשנת 2008 הוערך השימוש הספציפי בדיקור בכ 1.7-31% מהחולים.

האם הדיקור בטוח?

בשנת 2009 פורסמו תוצאות מחקר שנערך בגרמניה בין השנים 2000-2004. מחקר תצפיתי זה בדק את כל המבוגרים חברי קופת חולים שטופלו בדיקור ממגוון סיבות. 13,579 המטופלים היו רופאים שקיבלו הכשרה מיוחדת לעסוק בדיקור. 229,230 חולים השתתפו במחקר, מהם 8.6% בלבד דיווחו על לפחות תופעת לוואי אחת בעקבות הדיקור (כאב בזמן הטיפול, עייפות, סחרחורת, ישנוניות וזיהום) ורק 2.2% נזקקו לטיפול לאחר הדיקור. מסקנת החוקרים הייתה שדיקור, כפי שבוצע במחקר זה, היה יחסית בטוח. גם מחקרים אחרים תומכים במסקנה זו וטוענים שרוב תופעות הלוואי היותר חמורות נגרמות כנראה על ידי טיפול לא מקצועי.

כשמדובר במטופל החולה בסרטן יש צורך בזהירות יתר, שכן טיפול לא ראוי עשוי להסוות סימנים של סרטן והתקדמות הגידול. לכן חיוני שמדקור שמטפל בחולי סרטן יהיה בקי במחלות הממאירות ובטיפול בהן.

דיקור כטיפול בכאב

התרופות ארימידקס (אנסטרזול), ארומזין (אקסמסטן) ופמרה (לטרזול), שייכות לקבוצת תרופות יעילות מאוד המיועדות לחלולות סרטן שהגידול שלהן מכיל קולטנים להורמון הנשי אסטרוגן. קבוצת תרופות זו נקראת תרופות מעכבות ארומטאז, על שם המרכיב הביוכימי עליו הן פועלות בגוף האדם. הבעיה עם תרופות אלו היא שיש להן תופעות לוואי, לעיתים קשות. לכן, כרבע מהנשים שנרשמת להן תרופה הורמונאלית לאחר ניתוח (ללא גרורות) אינן מתחילות ליטול אותה או שמפסיקות ליטול אותה

בשלב מוקדם. אחת מתופעות הלוואי שפוגעת קשות בתפקוד החולות היא כאבי פרקים. קרוב למחצית החולות שמקבלות מעכבי ארומטאז מפתחות כאב פרקים או קישיון פרקים במידה זו או אחרת.

חוקרים מאוניברסיטת קולומביה בארה"ב ערכו מחקר שבדק את השפעת הדיקור על חולות אלו. 38 חולות עם כאבי פרקים כתוצאה משימוש בתרופות מעכבות ארומטאז חולקו לשתי קבוצות: קבוצת המחקר טופלה בדיקור בנקודות ספציפיות להקלה על כאב לפי תיאוריית הדיקור הסיני, בתדירות של פעמיים בשבוע למשך שישה חודשים. קבוצת הביקורת קיבלה דיקור דמה, כלומר דיקור בנקודות שאינן ספציפיות לכאב, באותה תדירות. המחקר היה כפול סמיות, כלומר גם החולות וגם הרופאים המטפלים לא ידעו מי מקבלת דיקור אמתי ומי מקבלת דיקור דמה. תוצאת המחקר הייתה שיפור משמעותי בעוצמת הכאב (הקלה משמעותית בכאב) אצל הנשים שקיבלו דיקור אמתי בהשוואה לנשים שקיבלו דיקור דמה.

סוג נוסף של כאב, המטריד במיוחד חולי סרטן, הוא כאב הנובע כתוצאה מנזק עצבי ומכונה כאב נזירופתי. לעיתים קרובות מדובר בתופעת לוואי של תרופות מסוימות. הכאב הנזירופתי לא מגיב טוב לתרופות ומשבש את איכות החיים בצורה ניכרת. קבוצת חוקרים צרפתיים מהמוסד הרפואי על שם גוסטב רוסי חקרה את השפעת דיקור האוזן על כאב בחולי סרטן, כולל כאב נזירופתי. שיטת הדיקור באוזן נתגלתה על ידי נזירולוג צרפתי בשם פול נז'ייר בשנת 1957. נז'ייר דימה את צורת האוזן לתנוחת עובר ברחם ויצא מתוך ההנחה שכל נקודה באוזן מייצגת אזור בגוף. הוא גם גילה שאפשר לזהות את הנקודות המשמעותיות באוזן על ידי שינויים בדופק המטופל. מאוחר יותר התברר שאפשר לזהות את הנקודות הללו לפי שינויים במתח חשמלי של העור. השיטה אומצה על ידי מטפלים סינים שהתאימו אותה לתיאוריות שלהם על צ'י ומרדיאנים. במחקר המדובר בדקה הקבוצה הצרפתית 90 חולי סרטן עם כאב שהגיב רק באופן חלקי למשככי כאב. החולים חולקו באופן אקראי לשלוש קבוצות: קבוצת המחקר קיבלה טיפול בנעצי דיקור זעירים באוזן בנקודות שזוהו בעזרת מד מתח חשמלי זעיר; קבוצת הביקורת קיבלה טיפול באותם נעצים בנקודות ללא מתח חשמלי וקבוצת ביקורת נוספת קיבלה טיפול בגרגרים זעירים שהודבקו בפלסטר לאוזן בנקודות ללא מתח חשמלי. גם הנעצים וגם הגרגרים נשארו באוזן עד שנשרו מעצמם. לאחר חודש חזרו החוקרים על אותם טיפולים. לאחר חודשיים התברר שבקבוצה שקיבלה דיקור בנקודות האמיתיות הייתה ירידה של 36% בעוצמת הכאב, בעוד שבשתי קבוצות הביקורת לא הייתה ירידה משמעותית בעוצמת הכאב (ירידה של 2% בלבד).

אם כן, דיקור הניתן על ידי מטפל מוסמך ומנוסה, הבקיא גם במחלת הסרטן ובתופעותיה השונות, יכול להועיל ולהקל על מגוון תופעות לוואי, ביניהן כאב.

במאמר הבא נתייחס לתופעות לוואי נוספות שניתן לטפל בהן ביעילות באמצעות דיקור.

דיקור לחולי סרטן – חלק ב'

פרופסור עמוס קדר

רופא בכיר במרכז טל לרפואה אונקולוגית אינטגרטיבית

מרכז רפואי שיבא, תל השומר

מומחה להמטו-אונקולוגיה של ילדים

מומחה לרפואה הוליסטית ואינטגרטיבית (ארה"ב)

מורשה להיפנוזה רפואית (משרד הבריאות)

מאמר שני מבין שני מאמרים העוסקים בנושא הדיקור והשפעתו המועילה על חולי סרטן

במאמר הראשון הסברנו אודות שיטת הדיקור והאם הדיקור בטוח לשימוש. כמו כן הסברנו על השימוש היעיל בשיטת הדיקור להקלה על כאבים בקרב חולי סרטן.

לקריאת המאמר הראשון (לצדף לינק למאמר)

במאמר הנוכחי נציג תופעות לוואי נפוצות נוספות שניתן לטפל בהן באמצעות דיקור.

דיקור כטיפול בבחילות והקאות

קבוצת קוקרן היא ארגון עצמאי ללא מטרת רווח, הכולל 31,000 מתנדבים מ-120 מדינות. הקבוצה שמה לה למטרה לארגן את ידע המחקר הרפואי בצורה שיטתית שתסייע גם למטפלים וגם למטופלים לבחור בטיפול רפואי מבוסס עובדות. לכן, הסקירות של קבוצת קוקרן נחשבות לאמינות מאוד בקהילה הרפואית.

בשנת 2006 פרסמה קבוצת קוקרן סקירה מקיפה על גירוי נקודות דיקור לטיפול בבחילה והקאה שנגרמות מטיפול כימותראפי. החוקרים אספו נתונים מ-11 מחקרים איכותיים שבדקו גירוי נקודות דיקור בכל השיטות (מחטים, גירוי חשמלי, מגנטים או לחץ באצבעות). החוקרים הגיעו למסקנה כי גירוי נקודות הדיקור בכל השיטות מפחית את שכיחות ההקאה, אבל לא מפחית את שכיחות הבחילה.

דיקור כטיפול ביובש בפה (קסרוסטומיה)

יובש בפה, או קסרוסטומיה בשמו המדעי, הוא הסיבוך השכיח ביותר אצל חולי סרטן שמקבלים הקרנות לאזור הראש והצוואר. היובש בפה, הנגרם כתוצאה מנזק לבלוטות הרוק, משבש את איכות החיים על ידי כך שהוא מפריע לאכילה, דיבור ובליעה.

בשנת 1996 ערכה קבוצת חוקרים ממכון קרולינסקה שבשבדיה מחקר אקראי על 38 חולים עם יובש בפה כתוצאה מהקרנות. קבוצת המחקר קיבלה טיפול בדיקור קלאסי בעוד קבוצת הביקורת קיבלה דיקור דמה (דיקור שטחי). בשתי הקבוצות נצפתה הגברה של זרימת הרוק, 68% בקבוצת המחקר, 50% בקבוצת הביקורת. מסקנת החוקרים הייתה שזו שיטה מועילה ושדיקור שטחי גם הוא מגרה במידה מסוימת את הנקודות הרלוונטיות. שלוש שנים לאחר מכן מצאה אותה קבוצה שמבחן פילוקרפין שבודק רזרבה של רוק יכול לנבא תגובה חיובית לדיקור. בשנת 2000 ערכו אותם חוקרים מחקר נוסף שבדק את השפעת הדיקור על יובש בפה הנגרם כתוצאה מסיבות שונות. המחקר הראה שטיפול בדיקור הביא לשיפור ניכר בזרימת הרוק ושיפור זה נמשך עד 6 חודשים.

קבוצת חוקרים מאוניברסיטת פודן שבשנחאי סין חקרה את האפשרות למנוע יובש בפה הנגרם כתוצאה מהקרנות. 86 חולי סרטן האף והלוע חולקו באופן אקראי לשתי קבוצות. קבוצה אחת קיבלה דיקור וקבוצת הביקורת קיבלה טיפול תומך סטנדרטי. בקרב הקבוצה שקיבלה דיקור נצפתה ירידה ניכרת ברמת היובש בפה וכן נצפה שיפור במדדי איכות החיים.

דיקור כטיפול בגלי חום

שלוש מתוך ארבע נשים שמגיעות לגיל הבלות סובלות מגלי חום. לרוב מדובר בצירוף של תסמינים שכוללים אודם בעור, הזעה (לפעמים ניכרת), דפיקות לב ותחושת עצבנות. חומרת גלי החום משתנה מאישה לאישה ויכולה להשפיע באופן ניכר על איכות החיים. עם זאת, בבלות טבעית המצב משתפר עם הזמן.

גלי חום יכולים להופיע גם אצל נשים וגברים חולי סרטן כתוצאה מהטיפול במחלתם. אצל נשים (בעיקר חולות סרטן השד), גלי החום הם תוצאה של טיפול בנוגדי אסטרוגן (ההורמון הנשי) ואצל גברים (בעיקר חולי סרטן הערמונית) כתוצאה מדיכוי הפרשת ההורמון הגברי טסטוסטרון.

מתן תחליפי הורמונים הוא טיפול יעיל ביותר לנשים בגיל הבלות. אולם מתן הורמונים לחולי סרטן עלול להגביר את צמיחת הגידולים. התרופות המקובלות עוזרות במידה מסוימת, אך יש להן תופעות לוואי.

בשנת 2010 ערכה קבוצת חוקרים מביה"ח ע"ש הנרי פורד בדטרויט ארה"ב מחקר אקראי ומבוקר שהשווה בין דיקור לתרופה ונלפקסין (במקור תרופה נגד דיכאון), כטיפול בגלי חום אצל חולות בסרטן השד עם קולטנים חיוביים להורמון הנשי. 50 חולות חולקו באופן אקראי לקבל במשך 12 שבועות טיפול בדיקור או ונלפקסין. בשתי הקבוצות הייתה הפחתה משמעותית בגלי החום. אולם, בעוד שהחולות שטופלו בדיקור לא סבלו מתופעות לוואי, החולות שטופלו בוונלפקסין דיווחו על מקרים של גלי חום תוך כדי הטיפול, כמו גם מקרים של בחילה, יובש בפה, סחרחורת וחרדה.

קבוצת חוקרים מאוניברסיטת קורנל בברוקלין ניו יורק ערכה מחקר ב-14 גברים עם סרטן הערמונית, שסבלו מגלי חום. כולם קבלו טיפול בדיקור. במהלך תקופת המחקר נצפה שיפור הדרגתי בתסמינים, שהגיע לשיפור של 80% לאחר 6 חודשים. לא נצפו כל תופעות לוואי.

דיקור יכול לסייע למגוון תופעות העלולות להופיע בקרב חולי סרטן, הן בשל המחלה והן בשל הטיפולים, ובכך לשפר את איכות החיים. לכן מומלץ לחולי סרטן להגיע לייעוץ וטיפול אצל מטפל מוסמך שבקי גם במחלת הסרטן. כאשר הייעוץ והטיפול נעשים במסגרת מוסד רפואי מוכר, יש לכך יתרונות נוספים של תקשורת ושקיפות בין אנשי הצוות המטפלים.